

Personalhistoriske Meddelelser om Slegterne Pharo og Schancke.

Meddelt ved **Aagaat Daae.**

I det kgl. videnskabernes selskaps bibliotek findes »Doct Martin Luther / Tvende / Kraftfulde / Og ret / Evangeliske / Prædikener / ... Af det tyske i det Danske Sprog oversatte / ... Kjøbenhavn 1753, der paa titelbladet har følgende skrevne ord: »Ditlef Luth libri possessor Ao. 1754.«

I denne bok findes 6 tætskrevne sider, 3 foran og 3 bak i boken, der utvivlsomt skyldes Ditlef Luth og der er indførte 1756.

Forfatteren av disse meddelelser Ditlef Luther fød i Kristiania 10. Mai 1723 av forældre branddirektør Johannes Luth og hustru Margrethe Walter. Han blev student 1742, var flere aar huslærer og begyndte saa det theologiske studium, han tok teologisk embedseksamen 1750, blev pers. kap. til Hjertdal i 1751, res. kap. til Valle 1766 og sogneprest til Tyrrisdal 1769, hvor han døde 17. Juni 1774.

I J. L. Qvislings bok: Fyrrisdals prestegjeld og præsters historier, findes en utførlig biografi om ham. Han kaldes endvidere af Hans Wille, stiftsprovst i Trondhjem: »den største Antiquar, som Norge maaske har eiet«.

Disse optegnelser er det, som her gjengives:

»Slægten Pharo.«

Den i Norge ikke ubekjendte Familie eller Slægt, der kalder sig med det Til-Navn Pharo skal efter Til-Navnet have saadan Oprindelse: Ao. 1557, da den store og saa kaldte Sorte Pest havde streifet Landet igiennem og henrivet de fleste Indbyggere, ankom til en Præst i det Prestegjeld Lier, beliggende en kort Distance inden for Bragnæs imod Xstiania, til den Præst, siger jeg ankom forbemeldte Tid en ung tilvoxende Dreng, enten for at indbede sig i Tieneste eller for at udbede sig en Almisse. Præsten spurgte ham til den Ende efter til Navn, hvortil han svarede, at han heder Jens, men den Præst blev ved at spørge efter hans Faders Navn, ved Drengen intet at svare, sigende allene, at hans forældre var ham berøvede ved Pesten og saaledes bleven ham ubekjendte, hvorpaa Præsten maaske af Medlidenhed, maaske ogsaa bevæget ved den Færdighed og Vittighed han sporede hos Drengen, optog ham i

sit Huus, og i Mangel af behørig Kundskab om hans Faders Navn kaldede ham paa contrairem ved Sammendragelse *Jens Fars søn*, det er Jens Faders Søn, der er Søn af sin Fader.

Omsider vandt Drengen saaledes Præstens Yndest og Godhed, at han satte ham til Studeringerne, hvori han gjorde den Fremgang, at han efter nogentiid blev Student; derpaa kaldede bemeldte Præst ham til sin Capellan, gav ham ogsaa sin Dotter og resignerede sit Embede for ham, saa at han efter sin Velgjører og Sviger-Faders Resignation leevdede sin Tiid som Præst i Liers Præstgield og bestandig skrev og kaldte sig med det Navn *Jens Fars søn*.

Om denne *Jens Fars søn* er det altsaa den gandske baade Præstelige og Anden Slægt, der i Norge kalder sig med det Navn *Pharo* har sin Oprindelse. Vel synes der sig at viise stor Forskjel imellem *Pharo* og *Fars søn*, at man skulde tvivle om Beretningens Rigtighed, men foruden, at der er de i Familien, der med Anviisning af en fuldstændig Genealogie legitimere Rigtigheden heraf, saa er og Forskjellen ingenlunde større imellem disse Navne, ja mand finder den endog u-lige mindre end imellem de 2de Navne *Smed* og *Faber* eller *Fabritius*, da dog Ingen, der veed det Ringeste af Historien, har nogen Tvivl om, at baade *Faber* og *Fabritius* udkommer af smed, fordi disse Slægters Stamfader var en Smed. Det er derfor tænkelig, at den Forskeel, der viiser sig, imellem det anførte *Pharo* og *Fars søn* har følgende Grund: En af *Jens Fars søns* Descendenter, Søn eller Sønnesøn eller længere frem i Linien, har, da den Mode opkom at kalde sig med latinske Til-Navne kaldet sig *Farronius*, hvilket en anden, der vilde gjøre det bedre, har omskiftet til *Pharronius* og endelig den 3die afkortet til det nu brugelige *Pharo*.

Saadan Oprindelse har da det Til-Navn *Pharo*; hvorom Oplysning er at indhente hos de endnu Præstelige Mænd af samme Slægt, hvoriblandt er Hr. *Ole Hannibal Hof*, Sognepræst paa Toten og Provst i Hadeland og Walders Provsti, der paa mødrende Side leder sin Herkomst av denne Slægt; og ligeledes Hr. *Jens Pharo*, der paa Fædrene Side nedstammer fra denne Slægt og som i Aaret 1746 blev sin Fader ordineret til Personell-Cappellan i Hølands Præstegjeld udi Aggershuus Stift, men nu da Faderen er død, opholder sig i Kjøbenhavn, ventende paa Guds og Kongens Naade til en god Befordring.

[Hr. Arkivar *Thomle* har i sin bok »Studenterne fra 1868« stamfarens Navn *Ole*, og at denne *Ole* blev som lidet barn en juledags morgen fundet paa kirkegaardsmuren og av sognepræsten der, Hr. *Peder Øyesen* i Lier, der optog dette barn i sit hus. Og dette barn blev under navnet *Ole Fars søn*, sogneprest i Lier til sin død 1605.]

»Zackarias Schanke.

Om den gamle Præstelige Slægt i Norge, kaldet Schanche, der som navnlig er endnu florerer i de 2de Mænd, Hr. Søren Schanche, Præst ved Lunds og Flekkefjords Meenigheder i Christiansands Stift og Hr. Jonas Jacobsen Schanche, Præst ved Gryttens Meenighed i Tronhiems Stift, har formentlig været een i forrige Seculo, der ved sin lange Embedstid er bleven temmelig mærkværdig.

Denne Mand meddeler selv i sin egenhændig skrevne Beretning om hans Levnets-Løb, at han er fød Ao. 1601 d. 4. Oktober paa Præstegaarden Langvald udi Indviigs Præstegield i Nordfjords Provstie under Bergens Stift. Hans Fader var Hr. Magister Jon Mogenssøn Schanche, Sognepræst udj bemeldte Indviigs Præstegield og Religions-Propst i Nordfjords Provstie, og hans Moder Magdalene Anders-Datter Foss, Hr. Magister Anders Fosses Dotter, Biscop udi Bergen.

Da hans Moder, som Beretningen lyder, hiemme havde lært ham at læse Dansk, og han tillige havde nydt nogen Undervisning i det latinske Sprog, blev han i sit 9de Aar forsendt til Bergens Skole, derfra kom han tilbage formedelst Sygdom. Efter 1 Aars Forløb og af udj den Svenske Krig samme Tiid indfaldt, forblev han hiemme indtil sit 12te Aar, da han paa nye blev forsendt til Bergens Skole, men neppe havde han aventeret lidt i Skolen, førend Skolen ved en grasserende Pest blev ophævet og han saae sig nødt til atter at begive sig hiem og forefandt da ikke andre end sin Moder, adfj hans Fader allerede var hensovet.

Endelig kom Skolen igjen paa Fode, hvorfor han af Biscoppen Hr. Dot. Niels Paasche ved Skrivelse blev tilbagefordret og saaledes fornyede sin Skolegang i Bergen Ao. 1620.

3die Aar derefter eller 1623, da han var i sin Alders 22de Aar, blev han af Hr. Rector Mag. Engelbrecht Jørgensen dimitteret til Academiet. Der arriverede han d. 24de September hvor han strax efter sin Adkomst loed sig examinere in Philologicis et Philosophiis af Rect. Magnificio Dot. Casp. Brochmann, derpaa blev han inscriberet i Studenternes Tal og da ydermeere Decano Magister Johanni Alano, græcie linque Professore.

En kort Tid derefter eller in mense Decembris og underkastede han sig Examen Theologicis, hvorved til øverste Examinator Cort Aslansson Bergensem. Siden da denne Examen var forbi og han derved havde staaet sig vel, fik han Kost paa Klosteret og saaledes forblev udi Kjøbenhavn i 2de Aar indtil 1625, da Academiets Gacrition formedels Pesten cesserede og han til den Ende retournerede først til Bergen og derfra til sin Moder i Nordfiord. Længe blev han dog ikke hiemme hos sin Moder, da

han forrejtte strax til Gudbrandsdalen, hvor han opholdt sig noget i Waage og noget i Faabergs Prestegjeld; udi samme Aar endelig gjorde han paa nye en Rejse til sin Moder og kom derved i Handling / saa kalder han det selv i sin Beretning / med Sogne-Præsten i Selløe Præstegjeld udi Nordfiord Hr. K n u d B a n g om at blive hans Capellan, men førend nogen Ordination kunde skee, døde bemeldte Sognepræst, hvorved den ganske Handling eller den forh. Sag blev til Intet. Bedre gik det ham ikke heller, da han inden en kort Tiids Forløb begav sig i en nye Handling eller adresserede sig til P e d e r P e d e r s s ø n Sognepræst til Allestedshougs eller Alstadhougs Præstegjeld udj Trondhiems Stift med Begiering ogsaa at blive hans Capellan, thi hvorvel samme Præst ikke døde, saa vilde dog hans Begiering ikke gelinge ham.

Omsider, da han havde været adskillige Steder omkring og kun liden Roelighed, hvor han var, søgte han fremdeles hen til Bergen Ao. 1630, hvor han opholdt sig hos sin Broder, Hr. M o g e n s S c h a n c k e, indtil han forsynet med Biscoppen Doct. N i e l s P a a s c h e og Lector theologiae Mag. J o n a s S ø r e n s s e n (hvilken og havde hans Moster), deres Recomendationer, forføyede sig til Xiania, der at anholde hos Biscoppen Hr. Magister N i e l s S i m o n s s ø n G l o r u p om Befordring. Ved Martini Tiider anførte Aar ankom han til Xiania, og i Følge sine Recomendationer nød strax den Yndest hos Hr. Biscop G l o r u p, at han affærdigede ham til Hr. J ø r g e n K n u d s e n, Sognepræst i Schill og Provst udi Tiende-Taget, saa kaldtes da Nedre Tellemarken, med den Anmodning, at han vilde udnævne ham til sin Residerende Capellan ved Solimb og Melimb Meenigheder. Dertil fandtes og Hr. J ø r g e n K n u d s e n beredvillig, saa at neppe var Aaret 1631 begyndt, førend Candidatus Z a c h S c h a n c k e allerede var beskikket og ordineret til residerende Capellan ved forbemeldte Solim og Melim Meenigheder. Ordinationen skeede ved Biscoppen Hr. Magister G l o r u p der 25de Januar Di Conde Fioni Pauli og hans Introduction-Prædikken holdtes udi Solum Kirke Kyndelmisse-Dag.

Da 2de Aar vare fuldkommede i dette Embede og han indtraadte udi det 3die, afgik ved Døden Hr. M i c h a e l M a d s s ø n, Sognepræst i Sillejord Præstegjeld udi Skatlandet eller Æffre Telemarkens Provstie under Christiansands da Stavanger Stift; herved yttrede sig nu nye Guds Forsorg for Hr. S c h a n c k e, idet han af menige Almue i Sillejords Præstegjeld efter den Skik, som da var almindelig blev kaldet og udkaaret til deres Præst og Lærer.

Samme Kald blev ham strax konfirmeret av hr. E i l e r t U r n e, Lehnsherre og Befalingsmand udi Bradsbergs Lehn, og da han ligeledes havde erholdt den sædvanlige Collatz fra Biscoppen i Stavanger Hr. Magister T h o m a s C o r t s e n W e g n e r blev

han Dom ia Missecordia indsat til Præst ved Menigheden i Sillejord af Hr. J e n s M i c h e l s s ø n, Sognepræst i Hvidesøe og Provst udi Skatlandet. Alt dette tildroeg sig med ham i Aaret 1633, i hvilket Aar han og i Mense Mai trolovede sig i Schien med Jomfru D o r o t h e a J ø r g e n s d a t t e r, født af Jørgen Nielsen, fordum Raadmand samme Steds. Dom ca XVIII post Trinitatis blev Troelovelsen fuldbyrdet, da han i Sillejords Kirke blev copuleret med sin Brud. Han levede i dette Ægteskab 10 Aar, da hans hustru efter Fødsel af 7 Børn, 2de Sønner og 5 Døttre qvitterede dette timelige.

I Aaret 1644 trolovede han sig paa nye i Schien med en anden Jomfrue, der opholdt sig hos Borgermester T r i n n e - P o l og hedde Z a r c h e J a n s d a t t e r. Copulationen gik og for sig samme Aar og blev atter offentlig forrettet i Sillejords Kirke ved Sognepræsten i Hvidesøe og Provsten udi Skatlandet Hr. P e d e r P o v e l s e n.

Hvor længe dette Ægteskab har varet og hvormange Børn deri er avlet, meddeles ikke, vel muelig derfor, at hans Hustru har været ham ufrugtbar, ligesom det og er tænkelig, at Gud maa have og vel opret ham. Dette ved man dog, at han i dette Ægteskabs 9de Aar, som var Aaret 1653 blev beskikket til Provst udi Skatlandet, efterdj Hr. P e d e r P o v e l s e n samme Tiid var ved Døden afgaaen.

Beretningen siger, at hans Kall til Provst skeede ved Brødrene i Hr. P e d e r s Begravelse, hvoraf maa sluttes, at det den Tid har været den smukke Skik, at alle Brødrene eller Præsterne i Provstiet comparerede, naar nogen Broder eller Præst var døed at geleide ham til sit Grav-Sted. Eller vil man troe det gamle og almindelige Rygte om ham (S c h a n c k e) der udnævnte sig selv til Provst, thi da Brødrene, som maaskee ikke vare enige i deres Vall, overdrog ham, der ved samme Tiid var Senior blandt dem og i deres Tanke hverken var skikket til eller begjærlig efter det Provstelige Embede, ja, de overdrog ham den fulde Frihed at udkaare til Provst hvilken han vilde, loed han Lodden falde paa sig selv og sagde derhos disse Ord: »C r e o t h Z a c h a r i e a m S c h a n c h e P r æ p o n t i e n s S c h a t l a n d i«, det er: »Jeg beskikker dig Z a c h a r i a s S c h a n c h e til at være Provst i Schatlandet eller Øvre-Tellemarken«. Med hvilket Vall det og forblev, endskiøndt han følgende Aar 1654 betalte det temmelig dyrt, thi da han just var ude paa Visitats som Provst brændte ved St. Hans hans Præstegaard af, hvormed al hans Eiendom gik op i Ilden.

Til sidst, da denne gamle Mand nu og en Tiid have betient sig af Capellan, der var Hr. D a n i e l W o l f, en Sviger-Søn af hans Huus og vel fortient Sucæssor i hans Embede, døde han i en høi

Alderdom 1689 d. 22de Januar, da han havde levet over 87 Aar, været Præst i Sillejord imod 56 Aar, ved Solum og Melum paa 3die Aar og saaledes i Alt Præst i 58 Aar mindre end 3 Dage.

Han har været en Mand, der ikke har skaanet sig for Arbejde, saaledes foruden hans Præstelige og Provstelige Gierning fulgte han gemeenligen sine Drengs selv i Skoven at fælde Træer, hvorfor han havde det besynderlige Indfald, at ikkun En ad Gangen maatte hugge, da de andre imidlertid skulde hvile. Der siges og, at Ingen af hans Folk maatte staae op om Morgenen, førend han selv vaagne dem, om det endog var langt paa Dagen. Ligeledes vide og Bønderne, hvoraf en stor Del udgik fra hans Døttre, der alle giftede sig med Bønder, den undtagen, der fik hans Capellan og Successor Hr. *Daniel Wulf*, de vide at fortælle, at der han engang var inviteret af en Præst i Sande Geld i Nedre Tellemarken, der at møde Stiftets Biscop, som sammetid visiterede, saa gik han derhen paa Landeveien efter Bøndernes Maade barfodet, havende Skoer og Hoser bærende over Skuldrene indtil han kom til Præstegaarden nær, da han førte sig dem paa.

Hans Eftermænd i Siljord indtil dette aar 1756 har været 4 i tallet: Den første var som formeldt Hr. *Daniel Wulff*, fød paa Kongsberg, den 2den Hr. *Peder Bruun* født i Jylland, hvorfor han endnu af Bønderne bliver kaldet Jyden i Siljord. Den 3die er Hr. *Ole Spårch* født i Schien og den 4de, der endnu lever er den værdige og kjære Broder Hr. *Hans Wille* født i Sjælland.
